

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. gruodžio 22 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Viešieji pirkimai – Direktyva 2014/24/ES – Sutarties sudarymas be konkurso procedūros – Viešojo pirkimo sutartys tarp viešojo sektoriaus subjektų – 12 straipsnio 3 dalis – Viešieji pirkimai, dėl kurių sudaromas vidinis sandoris – Sąvoka „panaši kontrolė“ – Sąlygos – Visų perkančiųjų organizacijų atstovavimas – 12 straipsnio 4 dalis – Bendrų viešojo intereso tikslų siekiančių perkančiųjų organizacijų sutartis – Sąvoka „bendradarbiavimas“ – Sąlygos – Laiku neatliktas perkėlimas į nacionalinę teisę – Tiesioginis veikimas“

Sujungtose bylose C-383/21 ir C-384/21

dėl *Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Belgija) 2021 m. birželio 15 d. nutartimis, kurias Teisingumo Teismas gavo 2021 m. birželio 24 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų dviejų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

Sambre & Biesme SCRL (C-383/21),

Commune de Farciennes (C-384/21)

prieš

Société wallonne du logement (SWL)

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas E. Regan (pranešėjas), teisėjai D. Gratsias, M. Ilešič, I. Jarukaitis ir Z. Csehi,

generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona,

posėdžio sekretorė M. Siekierzyńska, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2022 m. kovo 30 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Sambre & Biesme SCRL*, atstovaujamos advokatų J. Laurent ir C. Servais,
- *Commune de Farciennes*, atstovaujamos advokatų J. Bourtembourg ir N. Fortemps,

* Proceso kalba: prancūzų.

- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos J.-C. Halleux, C. Pochet ir L. Van den Broeck, padedamų advokatės M. Vastmans,
- Europos Komisijos, atstovaujamos P. Ondrůšek ir G. Wils,

susipažinęs su 2022 m. birželio 9 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB (OL L 94, 2014, p. 65), 12 straipsnio 3 ir 4 dalių išaiškinimo.
- 2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant viešąsias paslaugas teikiančios būstų bendrovės (SLSP) *Sambre & Biesme SCRL* (toliau – *SLSP Sambre & Biesme*) (byla C-383/21) ir *commune de Farciennes* (Farsjeno savivaldybė, Belgija) (byla C-384/21) ginčus su *Société wallone du logement* (SWL) dėl to, kad ši panaikino *SLSP Sambre & Biesme* valdybos sprendimus, kuriais ši valdyba, pirma, patvirtino preliminarų susitarimą dėl bendrų sutarčių, sudarytų su Farsjeno savivaldybe (toliau – preliminarus susitarimas), ir, antra, nustatė, kad sutarčiai dėl asbesto inventorizavimo paslaugų nebus skelbiamas konkursas, nes *SLSP Sambre & Biesme* ir tarpsavivaldybinę techninių ir ekonominių tyrimų valdymo ir įgyvendinimo bendrovę (*Igretec*) sieja vidiniai santykiai.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2014/24 5, 31 ir 33 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(5) reikėtų priminti, kad nė viena šios direktyvos nuostata neįpareigoja valstybių narių sudaryti paslaugų, kurias jos nori teikti pačios, teikimo sutarčių arba naudotis išorės paslaugomis, arba teikimą organizuoti kitu būdu nei sudarant viešąsias sutartis, kaip apibrėžta šioje direktyvoje. Ši direktyva neturėtų būti taikoma įstatymais, kitais teisės aktais ar darbo sutartims grindžiamų paslaugų teikimui. Kai kuriose valstybėse narėse tai galėtų būti, pavyzdžiui, tam tikros administracinės ir valdžios paslaugos, kaip antai vykdomosios ir leidžiamosios valdžios paslaugos, arba tam tikrų paslaugų, pavyzdžiui, užsienio reikalų paslaugų ar teisingumo paslaugų arba privalomojo socialinio draudimo paslaugų, teikimas bendruomenei;

<...>

„(31) kyla didelis teisinis netikrumas dėl to, kiek viešųjų pirkimų taisyklės turėtų būti taikomos tarp viešojo sektoriaus subjektų tarpusavyje sudaromoms sutartims. Susijusią Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką valstybės narės ir netgi pačios perkančiosios organizacijos aiškina skirtingai. Todėl reikia paaiškinti, kokiais atvejais viešajame sektoriuje sudaromoms sutartims viešųjų pirkimų taisyklės netaikomos.

Atliekant tokį aiškinimą reikėtų vadovautis atitinkamoje Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikoje nustatytais principais. Vien tai, kad abi susitarimo šalys yra viešosios institucijos, savaime nereiškia, jog viešųjų pirkimų taisyklės netaikomos. Tačiau viešųjų pirkimų taisyklių taikymas neturėtų riboti viešųjų institucijų laisvės vykdyti joms pavestas viešųjų paslaugų teikimo užduotis naudojantis savo ištekliais, įskaitant galimybę bendradarbiauti su kitomis viešosiomis institucijomis.

Reikėtų užtikrinti, kad dėl viešojo sektoriaus institucijų tarpusavio bendradarbiavimo, kuriam viešųjų pirkimų taisyklės netaikomos, nebūtų iškreipta konkurencija privačių ekonominės veiklos vykdytojų atžvilgiu tiek, kiek taip bendradarbiaujant privatus paslaugų teikėjas atsidurtų privilegijuotoje padėtyje savo konkurentų atžvilgiu;

<...>

„(33) perkančiosios organizacijos turėtų galėti nuspręsti bendrai teikti joms pavestas viešąsias paslaugas bendradarbiaudamos, neprivalédamos laikytis kokios nors konkrečios teisinės formos. Toks bendradarbiavimas galėtų apimti visų rūšių veiklą, susijusią su paslaugų teikimu ir pareigomis, kurios yra nustatytos dalyvaujančioms organizacijoms arba kurias jos yra prisiémusios, kaip antai vietos ar regioninės valdžios institucijų privalomos ar savanoriškos užduotys arba konkrečioms įstaigoms pagal viešąją teisę pavestos teikti paslaugas. Įvairių dalyvaujančių organizacijų teikiamos paslaugos nebūtinai turi būti identiškios; jos taip pat gali vienos kitas papildyti.

Sutartims dėl bendro viešųjų paslaugų teikimo šioje direktyvoje nustatytos taisyklės neturėtų būti taikomos su sąlyga, kad tokios sutartys yra sudarytos tik tarp perkančiųjų organizacijų, jeigu taip bendradarbiaujant vadovaujamosi vien su viešojo intereso tikslų pasiekimu susijusiais motyvais ir jeigu užtikrinama, kad nė vienas privatus paslaugų teikėjas neatsidurtų privilegijuotoje padėtyje savo konkurentų atžvilgiu.

Siekiant įvykdyti tas sąlygas, bendradarbiavimas turėtų būti grindžiamas bendradarbiavimo koncepcija. Taip bendradarbiaujant nereikalaujama, kad visos dalyvaujančios organizacijos prisiimtų atsakomybę vykdyti pagrindines sutartines prievoles, jeigu tik išsipareigojama prisidėti prie konkrečios viešosios paslaugos teikimo bendradarbiaujant. Be to, bendradarbiavimas, įskaitant visus finansinius pervedimus tarp dalyvaujančių perkančiųjų organizacijų, turėtų būti vykdomas vadovaujantis vien su viešojo intereso tikslų pasiekimu susijusiais motyvais.“

4 Šios direktyvos I antraštinės dalies „Taikymo sritis, apibrėžtys ir bendrieji principai“ I skyriaus „Taikymo sritis ir terminų apibrėžtys“ 3 skirsnyje „Išimtys“ yra 7–12 straipsniai.

5 Minėtos direktyvos 12 straipsnyje „Viešosios [viešojo pirkimo] sutartys tarp viešojo sektoriaus subjektų“ nustatyta:

„1. Ši direktyva netaikoma viešosioms [viešojo pirkimo] sutartims, kurias perkančioji organizacija skiria privačiosios ar viešosios teisės reglamentuojamam juridiniam asmeniui, kai įvykdomos visos šios sąlygos:

a) perkančioji organizacija atitinkamą juridinį asmenį kontroliuoja panašiai kaip ir savo skyrius [tarnybas];

- b) daugiau kaip 80 % kontroliuojamojo juridinio asmens veiklos vykdoma atliekant užduotis, kurias jam yra pavedusi kontroliuojančioji perkančioji organizacija arba kiti tos perkančiosios organizacijos kontroliuojami juridiniai asmenys; ir
- c) kontroliuojamajame juridiniame asmenyje nėra tiesioginio privataus kapitalo dalyvavimo, išskyrus atvejus, kai kontrolės ir teisės blokuoti nesuteikiantis privataus kapitalo dalyvavimas yra reikalaujamas pagal nacionalinės teisės aktų nuostatas laikantis Sutarčių ir jis nesuteikia lemiamos įtakos kontroliuojamojo juridinio asmens sprendimams.

Perkančioji organizacija laikoma kontroliuojančiąja juridinį asmenį panašiai kaip ir savo skyrius [tarnybas] pagal pirmos pastraipos a punktą, kai ji daro lemiamą įtaką kontroliuojamojo juridinio asmens strateginiams tikslams ir reikšmingiems sprendimams. Tokią kontrolę gali vykdyti ir kitas juridinis asmuo, kurį patį tokiu pačiu būdu kontroliuoja perkančioji organizacija.

2. 1 dalis taikoma ir tuo atveju, kai kontroliuojamasis juridinis asmuo, kuris yra perkančioji organizacija, skiria sutartį savo kontroliuojančiajai perkančiajai organizacijai arba kitam tos pačios perkančiosios organizacijos kontroliuojamajam juridiniam asmeniui su sąlyga, kad juridiniame asmenyje, kuriam skiriama viešoji sutartis, nėra tiesioginio privataus kapitalo dalyvavimo, išskyrus atvejus, kai kontrolės ir teisės blokuoti nesuteikiantis privataus kapitalo dalyvavimas yra reikalaujamas pagal nacionalinės teisės aktų nuostatas laikantis Sutarčių ir jis nesuteikia lemiamos įtakos kontroliuojamojo juridinio asmens sprendimams.

3. Vis dėlto perkančioji organizacija, nekontroliuojanti privačiosios ar viešosios teisės reglamentuojamo juridinio asmens taip, kaip apibrėžta 1 dalyje, gali skirti tam juridiniam asmeniui viešąją [viešojo pirkimo] sutartį netaikydama šios direktyvos, kai įvykdomos visos šios sąlygos:

- a) perkančioji organizacija kartu su kitomis perkančiosiomis organizacijomis tą juridinį asmenį kontroliuoja panašiai, kaip jos kontroliuoja savo skyrius;
- b) daugiau kaip 80 % to juridinio asmens veiklos vykdoma atliekant užduotis, kurias jam yra pavedusios kontroliuojančiosios perkančiosios organizacijos arba kiti tų pačių perkančiųjų organizacijų kontroliuojamieji juridiniai asmenys, ir
- c) kontroliuojamajame juridiniame asmenyje nėra tiesioginio privataus kapitalo dalyvavimo, išskyrus atvejus, kai kontrolės ir teisės blokuoti nesuteikiantis privataus kapitalo dalyvavimas yra reikalaujamas pagal nacionalinės teisės aktų nuostatas laikantis Sutarčių ir jis nesuteikia lemiamos įtakos kontroliuojamojo juridinio asmens sprendimams.

Taikant pirmos pastraipos a punktą perkančiosios organizacijos vykdo bendrą juridinio asmens kontrolę, kai įvykdomos visos šios sąlygos:

- i) kontroliuojamojo juridinio asmens sprendimų priėmimo organus sudaro visų dalyvaujančių perkančiųjų organizacijų atstovai. Atskiri atstovai gali atstovauti kelioms arba visoms dalyvaujančioms perkančiosioms organizacijoms;
- ii) tos perkančiosios organizacijos gali kartu daryti lemiamą įtaką kontroliuojamojo juridinio asmens strateginiams tikslams ir svarbiems sprendimams ir

iii) kontroliuojamasis juridinis asmuo nesiekia jokių interesų, kurie prieštarautų kontroliuojančiųjų perkančiųjų organizacijų interesams.

4. Ši direktyva netaikoma išimtinai dviejų ar daugiau perkančiųjų organizacijų sudarytai sutarčiai, kai įvykdomos visos šios sąlygos:

a) sutartimi nustatomas ar įgyvendinamas dalyvaujančių perkančiųjų organizacijų bendradarbiavimas siekiant užtikrinti, kad viešosios paslaugos, kurias jie turi suteikti, būtų teikiamos siekiant bendrų jų tikslų;

b) toks bendradarbiavimas įgyvendinamas vadovaujantis vien su viešuoju interesu susijusiais motyvais ir

c) dalyvaujančios perkančiosios organizacijos atviroje rinkoje vykdo mažiau kaip 20 % veiklų, kurias apima bendradarbiavimas.

<...>“

6. Tos pačios direktyvos 90 straipsnio „Perkėlimas į nacionalinę teisę ir pereinamojo laikotarpio nuostatos“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi ne vėliau kaip 2016 m. balandžio 18 d. Jos nedelsdamos pateikia Komisijai tokių nuostatų tekstus.“

Belgijos teisė

7. Direktyva 2014/24 į Belgijos teisę perkelta 2016 m. birželio 17 d. *loi relative aux marchés publics* (Viešųjų pirkimų įstatymas, *Moniteur belge*, 2016 m. liepos 14 d., p. 44219), kuris įsigaliojo 2017 m. birželio 30 d. pasibaigus šios direktyvos 90 straipsnyje numatytam perkėlimo į nacionalinę teisę terminui.

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

8. *SLSP Sambre & Biesme* yra ribotos atsakomybės kooperatinė bendrovė, kurios pagrindiniai akcininkai – Farsjeno ir *Aiseau-Presles* (Belgija) savivaldybės. Kadangi tai yra viešasis paslaugas teikianti būstų bendrovė, jos priežiūros institucija yra SWL, kuri veikia Valonijos vyriausybės vardu.

9. 2015 m. *SLSP Sambre & Biesme* ir Farsjeno savivaldybė nusprendė sutelkti savo išteklius, kad būtų įsteigtas 150 būstų apimantis ekologinis rajonas Farsjene. Tam šalys pageidavo naudotis *Igretec* paslaugomis, kad būtų stebimas projekto įgyvendinimas.

10. Ribotos atsakomybės kooperatinė bendrovė *Igretec* teikia viešąsias paslaugas, dėl to yra viešosios teisės reglamentuojamas juridinis asmuo. Ji vykdo veiklą keliose srityse. Kaip nurodyta jos įstatuose, bendrovės tikslas apima, be kita ko, tyrimų ir valdymo veiklą.

- 11 *Igretec* organizavimo ir veikimo taisyklės nustato *Code de la démocratie locale et de la décentralisation* (Vietos demokratijos ir decentralizavimo kodeksas) ir jos įstatai. Taigi *Igretec* nariai gali būti tik viešosios teisės reglamentuojami juridiniai asmenys. Tuo metu, kai klostėsi pagrindinės bylos aplinkybės, *Igretec* nariai buvo daugiau kaip 70 savivaldybių, įskaitant Farsjeno savivaldybę, ir daugiau nei 50 kitų viešosios valdžios institucijų. Konkrečiai kalbant, *Igretec* įstatinis kapitalas suskirstytas į penkias kategorijas: savivaldybėms priskirta 5 054 351 A kategorijos kapitalo dalių, o C kategorijos kapitalo dalių, priskirtų „kitiems viešosios teisės reglamentuojamiems asmenims“, buvo 17 126.
- 12 Dėl *Igretec* veikimo pažymėtina, kad savivaldybės visada turi balsų daugumą ir pirmininkauja įvairiems valdymo organams, o *Igretec* organų sprendimai priimami tik tuo atveju, jei, be dalyvaujančių arba atstovaujimų valdybos narių balsų daugumos, už juos balsuoja dauguma valdybos narių, atstovaujančių asocijuotosioms savivaldybėms.
- 13 2015 m. spalio 29 d. *SLSP Sambre & Biesme* nusprendė įsigyti *Igretec* C kategorijos kapitalo dalį, kad galėtų pasinaudoti jos teikiamomis paslaugomis kaip narė.
- 14 2016 m. kovo 23 d. Farsjeno savivaldybė sudarė sutartį su *Igretec* dėl paramos užsakovui ir teisinės pagalbos, taip pat architektūros, stabilumo, specialios technikos, kelių, aplinkos ir urbanizacijos galimybių sutartį. Vykdydama savo užduotis *Igretec* pasiūlė tris plėtros variantus, į kuriuos įtrauktas *SLSP Sambre & Biesme* projektas, taip pat *SLSP Sambre & Biesme* ir Farsjeno savivaldybei sudaryti bendrų pirkimų sutartį.
- 15 2017 m. sausio 19 d. *SLSP Sambre & Biesme* valdyba pritarė preliminarios sutarties dėl bendrų pirkimų su Farsjeno savivaldybe projektui ir specifikacijoms dėl konsultacinės įmonės paskyrimo atlikti asbesto inventorizaciją ir valdymo programą. Šios *Igretec* parengtos specifikacijos buvo apibūdintos kaip pirmasis Farsjeno ekologinio rajono projekto įgyvendinimo etapas.
- 16 2017 m. sausio 26 d. Farsjeno savivaldybės taryba nusprendė patvirtinti šią preliminarią sutartį su *SLSP Sambre & Biesme*.
- 17 Minėtos preliminarios sutarties 1 straipsnyje „Tikslas“ nustatyta, kad šioje sutartyje Farsjeno savivaldybė ir *SLSP Sambre & Biesme* visų pirma nustato savo atitinkamas teises ir pareigas, kuriant Farsjeno ekologinį rajoną ir įgyvendinant kūrimo darbus, taip pat nusprendžia sudaryti bendras viešųjų pirkimų sutartis dėl paslaugų, darbų ir darbų skatinimo.
- 18 Atsižvelgdamos į tai, jos paskiria Farsjeno savivaldybę kaip perkančiąją organizaciją veikti jų abiejų vardu ir priimti visus sprendimus, susijusius su sutarčių sudarymu, nustatant, kad prieš priimdamos bet kokį sprendimą, susijusį su preliminarios sutarties vykdymu, ir vadovaudamosi sutarties 2 straipsniu šalys susitaria tarpusavyje valdymo komitete, kurį sudaro kiekvienos iš jų atstovai.
- 19 Preliminarios sutarties 5 straipsnyje „Projektų valdymo pagalbos pasirinkimas, įgyvendinant viešųjų paslaugų, darbų ir darbų viešinimo sutartis ir miestų atnaujinimo dokumentus“ nustatyta, kad „šalių susitarimu Farsjeno savivaldybė su *Igretec* <...> sudaro sutartį dėl projektų valdymo pagalbos, teisinių paslaugų ir aplinkos apsaugos paslaugų, atsižvelgdamos į vidinius kiekvienos šalies santykius su šia savivaldybių asociacija“.

- 20 2017 m. vasario 9 d. *SLSP Sambre & Biesme* valdyba nusprendė, pirma, pritarti preliminarios sutarties dėl bendrų pirkimų su Farsjeno savivaldybe sudarymui ir, antra, neskelbti konkurso dėl asbesto inventorizavimo paslaugų (šio pirkimo specifikacijas ji buvo patvirtinusi anksčiau), atsižvelgiant į vidinius *SLSP Sambre & Biesme* ir *Igretec* santykius.
- 21 2017 m. vasario 25 d. sprendimu SWL, kaip priežiūros institucija, panaikino šiuos du *SLSP Sambre & Biesme* valdybos sprendimus, motyvuodama tuo, kad nebuvo įvykdytos išimties dėl vidinių santykių sąlygos tarp *SLSP Sambre & Biesme* ir *Igretec*.
- 22 2017 m. balandžio 28 d. *SLSP Sambre & Biesme* (byla C-383/21), o 2017 m. gegužės 2 d. Farsjeno savivaldybė (byla C-384/21) kreipėsi į Valstybės Tarybą (Belgija) dėl šio SWL sprendimo panaikinimo. Jos teigė, kad Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 3 dalyje numatytos su tokia išimtimi susijusios sąlygos buvo įvykdytos esant nurodytoms aplinkybėms, todėl buvo galima tiesiogiai sudaryti nagrinėjamas viešojo pirkimo sutartis. Be to, Farsjeno savivaldybė (byla C-384/21) teigia, kad sutarties sudarymas nepaskelbus konkurso pateisinamas ir šios direktyvos 12 straipsnio 4 dalimi, nes perkančiosios organizacijos bendradarbiauja, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.
- 23 Kadangi tuo metu, kai klostėsi pagrindinės bylos faktinės aplinkybės, minėtą direktyvą į nacionalinę teisę perkeliantis įstatymas dar nebuvo įsigaliojęs, nors Direktyvos 2014/24 90 straipsnyje numatytas terminas perkelti direktyvos nuostatas jau buvo pasibaigęs, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui visų pirma kyla klausimas ar, atsižvelgiant į 2019 m. spalio 3 d. Sprendimą *Irgita* (C-285/18, EU:C:2019:829), būtent remiantis šios direktyvos 12 straipsnio 3 ir 4 dalimis turi būti sprendžiami jo nagrinėjami ginčai, jeigu pagrindinės bylos šalys prieštarauja visų pirma dėl to, ar šių nuostatų tikslas yra tik numatyti galimybę valstybėms narėms netaikyti šios direktyvos tam tikroms viešojo pirkimo sutartims, sudarytoms tarp viešajam sektoriui priklausančių subjektų.
- 24 Be to, kalbant apie sąlygas, kurios turi būti įvykdytos, kad perkančioji organizacija, vykdanči atitinkamo juridinio asmens kontrolę kartu su kitomis perkančiosiomis organizacijomis, galėtų sudaryti vidinius sandorius, prašymą priimti prejudicinį sprendimą priėmusiam teismui kyla klausimas, kaip perkančioji organizacija turi dalyvauti kontroliuojamo subjekto organuose ir veiksmingai prisidėti prie jo kontrolės, visų pirma atsižvelgiant į tos pačios direktyvos 12 straipsnio 3 dalies antros pastraipos i punkte nustatytą reikalavimą. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad C kategorijos dalininkai, kuriems priklauso *SLSP Sambre & Biesme*, sudarė mažumą, ir tai jiems neleido veiksmingai prisidėti prie *Igretec* kontrolės.
- 25 Be to, atkreipęs dėmesį į tai, kad sprendimus priimančiuose organuose vyrauja A kategorijos nariai – savivaldybės, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslino, kad C kategorijos narių mažumos padėtis *de facto* neleido turėti jiems atstovaujancio valdybos nario *Igretec* valdyboje, o *Igretec* įstatų redakcija, taikytina ginčams pagrindinėje byloje, niekaip neužtikrino, kad būtų paskirtas šiems nariams atstovaujantis valdybos narys. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atkreipęs dėmesį į tai, kad minėti nariai faktiškai neturėjo jokių atstovų nei valdyboje, nei „projektavimo ir projektų valdymo nuolatiniam komitete“, padarė išvadą, kad C kategorijos nariai niekaip nedalyvavo vykdančią bendrą *Igretec* kontrolę.
- 26 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad ieškovės pagrindinėse bylose tvirtina, jog *Igretec* valdybos narys buvo Farsjeno savivaldybės tarybos narys, kuris tuo pačiu metu buvo *SLSP Sambre & Biesme* valdybos narys (Farsjeno savivaldybė yra tiek *Igretec*, tiek *SLSP Sambre & Biesme* dalininkė).

- 27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad neįrodyta, jog tokia aplinkybė buvo numatyta ir užtikrinta teisiškai. Be to, šis asmuo posėdžiavo *Igretec* valdyboje kaip Farsjeno savivaldybės tarybos narys, todėl nebuvo galima manyti, kad eidamas šias pareigas jis taip pat atstovavo *SLSP Sambre & Biesme* interesams.
- 28 Tokiomis aplinkybėmis, atsižvelgdamas į vertinimą *in concreto*, kuriuo ieškovės pagrindinėse bylose remiasi nacionaliniame teisme, ir siekdamas nustatyti, ar perkančioji organizacija kontroliuoja konkursą laimėjusį dalyvį panašiai kaip savo tarnybas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar tokia situacija, kokia nurodyta šio sprendimo 26 ir 27 punktuose, leidžia daryti išvadą, kad, kaip teigia ieškovės, *SLSP Sambre & Biesme* dalyvavo sprendimus priimančiuose *Igretec* organuose, dėl ko kartu su kitomis perkančiosiomis organizacijomis per Farsjeno savivaldybės tarpininką kontroliavo šią savivaldybės įmonę.
- 29 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, pirma, kad nors minėtos ieškovės tvirtina, jog Farsjeno savivaldybė yra *SLSP Sambre & Biesme* ir *Igretec* dalininkė ir šiuos du subjektus kontroliuoja panašiai kaip savo tarnybas, jos neketina remtis galimybe tiesiogiai sudaryti viešojo pirkimo sutartį tarp dviejų tos pačios perkančiosios organizacijos kontroliuojamų subjektų. Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl to, ar bet kuriuo atveju sąlygos, reglamentuojančios tokių sutarčių neįtraukimą į Sąjungos teisės normų viešųjų pirkimų srityje taikymo sritį, yra įvykdytos, nes Farsjeno savivaldybė kontrolę vykdo kartu su kitomis perkančiosiomis organizacijomis.
- 30 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui taip pat kyla klausimas dėl galimybės sudaryti viešojo pirkimo sutartį be konkurso procedūros pagal Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 4 dalį, nes Farsjeno savivaldybė subsidiariai remiasi perkančiųjų organizacijų bendradarbiavimu, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.
- 31 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja: ar šioje nuostatoje nurodyta „bendradarbiavimo“ sąvoka gali apimti tokias aplinkybes, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, vien dėl to, kad *Igretec* pavestos projektų valdymo pagalbos, teisinių paslaugų ir aplinkosaugos paslaugų teikimo užduotys yra *SLSP Sambre & Biesme* bei Farsjeno savivaldybės bendradarbiavimo, siekiant įgyvendinti bendrą ekologinio rajono Farsjene kūrimo projektą dalis; ar bet kuriuo atveju šią savivaldybę ir *Igretec* sieja vidiniai santykiai; ir ar minėta savivaldybė ir *SLSP Sambre & Biesme* yra *Igretec* narės į šios įmonės tikslą patenkančiame veiklos sektoriuje, kuris susijęs būtent su užduotimis, kurias jos nori jai pavesti.
- 32 Tokiomis aplinkybėmis Valstybės Taryba nutarė sustabdyti bylų nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos klausimus:

Byloje C-383/21:

- „1. Ar [Direktyvos 2014/2014] 12 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama kaip tiesiogiai veikianti?
2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar minėtos [Direktyvos 2014/24] 12 straipsnio 3 dalį reikia aiškinti taip, kad reikalavimas, jog perkančiajai organizacijai (šiuo atveju – viešąsias paslaugas teikiančiai būstų bendrovei) būtų atstovaujama kontroliuojamo juridinio asmens (šiuo atveju – savivaldybių kooperatinės bendrovės) sprendimų priėmimo organuose, yra tenkinamas vien dėl to, kad asmuo, kuris kaip kitos dalyvaujančios perkančiosios organizacijos (šiuo atveju – savivaldybės) tarybos narys dalyvauja šios savivaldybių kooperatinės bendrovės valdyboje, vien dėl faktinių

aplinkybių ir be jokių teisinių atstovavimo garantijų taip pat yra viešąsias paslaugas teikiančios būstų bendrovės valdybos narys, nors savivaldybė yra (ne vienintelė) tiek kontroliuojamo subjekto (savivaldybių kooperatinės bendrovės), tiek viešąsias paslaugas teikiančios būstų bendrovės narė?

3. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar reikia manyti, kad perkančioji organizacija (šiuo atveju – viešąsias paslaugas teikianti būstų bendrovė) „dalyvauja“ kontroliuojamo juridinio asmens (šiuo atveju – savivaldybių kooperatinės bendrovės) sprendimų priėmimo organuose vien dėl to, kad asmuo, kuris kaip kitos dalyvaujančios perkančiosios organizacijos (šiuo atveju – savivaldybės) tarybos narys dalyvauja šios savivaldybių kooperatinės bendrovės valdyboje, vien dėl faktinių aplinkybių ir be jokių teisinių atstovavimo garantijų taip pat yra viešąsias paslaugas teikiančios būstų bendrovės valdybos narys, nors savivaldybė yra (nevienintelė) tiek kontroliuojamo subjekto (savivaldybių kooperatinės bendrovės), tiek viešąsias paslaugas teikiančios būstų bendrovės narė?“

Byloje C-384/21:

- „1. Ar [Direktyvos 2014/24] 12 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama kaip tiesiogiai veikianti?
2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar minėtos [Direktyvos 2014/24] 12 straipsnio 3 dalį reikia aiškinti taip, kad reikalavimas, jog perkančiajai organizacijai (šiuo atveju – viešąsias paslaugas teikiančiai būstų bendrovei) būtų atstovaujama kontroliuojamo juridinio asmens (šiuo atveju – savivaldybių kooperatinės bendrovės) sprendimų priėmimo organuose, yra tenkinamas vien dėl to, kad asmuo, kuris kaip kitos dalyvaujančios perkančiosios organizacijos (šiuo atveju – savivaldybės) tarybos narys dalyvauja šios savivaldybių kooperatinės bendrovės valdyboje, vien dėl faktinių aplinkybių ir be jokių teisinių atstovavimo garantijų taip pat yra viešąsias paslaugas teikiančios būstų bendrovės valdybos narys, nors savivaldybė yra (nevienintelė) tiek kontroliuojamo subjekto (savivaldybių kooperatinės bendrovės), tiek viešąsias paslaugas teikiančios būstų bendrovės narė?
3. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar reikia manyti, kad perkančioji organizacija (šiuo atveju – viešąsias paslaugas teikianti būstų bendrovė) „dalyvauja“ kontroliuojamo juridinio asmens (šiuo atveju – savivaldybių kooperatinės bendrovės) sprendimų priėmimo organuose vien dėl to, kad asmuo, kuris kaip kitos dalyvaujančios perkančiosios organizacijos (šiuo atveju – savivaldybės) tarybos narys dalyvauja šios savivaldybių kooperatinės bendrovės valdyboje, vien dėl faktinių aplinkybių ir be jokių teisinių atstovavimo garantijų taip pat yra viešąsias paslaugas teikiančios būstų bendrovės valdybos narys, nors savivaldybė yra (nevienintelė) tiek kontroliuojamo subjekto (savivaldybių kooperatinės bendrovės), tiek viešąsias paslaugas teikiančios būstų bendrovės narė?
4. Ar [Direktyvos 2014/24] 12 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama kaip tiesiogiai veikianti?
5. Jei į [ketvirtąjį] klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar [Direktyvos 2014/24] 12 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją leidžiama su projektų valdymo pagalba, teisinėmis paslaugomis ir aplinkos apsaugos paslaugomis susijusias užduotis be išankstinio kvietimo dalyvauti konkurse pavesti perkančiajai organizacijai (šiuo atveju – savivaldybių kooperatinei bendrovei), jei šios užduotys patenka į kitų dviejų perkančiųjų organizacijų (šiuo atveju – savivaldybės ir viešąsias paslaugas teikiančios būstų bendrovės) bendradarbiavimo sritį, jei neginčijama, kad savivaldybė vykdo bendrą vidinę viešąsias paslaugas teikiančios būstų

bendrovės kontrolę, ir jei savivaldybė ir viešąsias paslaugas teikianti būtų bendrovė yra savivaldybių kooperatinės bendrovės narė „projektavimo biuro ir centrinio pirkimų biuro“ srityje (o tai atitinka šios bendrovės veiklos tikslus), kiek šis tikslas susijęs konkrečiai su užduotimis, kurias jos nori pavesti šiai savivaldybių kooperatinei bendrovei ir kurios atitinka projektų rengimo, įgyvendinimo ir vykdymo srityje besispecializuojančių projektavimo ir valdymo biurų rinkoje vykdomą veiklą?“

- 33 2021 m. rugpjūčio 27 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu bylos C-383/21 ir C-384/21 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma rašytinė ir žodinė proceso dalys ir priimtas galutinis sprendimas.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo byloje C-383/21 ir pirmojo bei ketvirtojo klausimų byloje C-384/21

- 34 Pirmuoju klausimu byloje C-383/21 ir pirmuoju bei ketvirtuoju klausimais byloje C-384/21 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 3 ir 4 dalys turi būti aiškinamos kaip tiesiogiai veikiančios ginčų tarp viešosios teisės reglamentuojamų juridinių asmenų dėl tiesioginio viešojo pirkimo sutarčių skyrimo atveju, nors atitinkama valstybė narė per nustatytą terminą neperkėlė šios direktyvos į nacionalinę teisę.
- 35 Iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad visais atvejais, kai direktyvos nuostatos, atsižvelgiant į jų turinį, yra besąlygiškos ir pakankamai aiškios, privatūs asmenys nacionaliniuose teismuose gali jomis remtis prieš valstybę, jeigu ji laiku neperkėlė direktyvos į nacionalinę teisę arba perkėlė ją netinkamai (2021 m. sausio 14 d. Sprendimo *RTS infra ir Aannemingsbedrijf Norré-Behaegel*, C-387/19, EU:C:2021:13, 44 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 36 Remiantis SESV 288 straipsnio trečia pastraipa, direktyva, kurios privalomumu grindžiama galimybė ja remtis, privaloma tik „kiekvienai valstybei narei, kuriai ji skirta“. Remiantis suformuota jurisprudencija, darytina išvada, kad direktyva negali savaime sukurti pareigų asmeniui, dėl to nacionaliniame teisme ja negali būti remiamasi prieš tokį asmenį (2013 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Portgás*, C-425/12, EU:C:2013:829, 22 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 37 Vis dėlto reikia priminti, kad, kai teisės subjektai gali remtis tokia direktyva ne prieš privatų asmenį, bet prieš valstybę, jie gali tai padaryti nepriklausomai nuo statuso, kuriuo naudojasi ji veikia. Iš tikrųjų reikia vengti, kad valstybė narė įgytų naudos dėl to, jog pati nesilaiko Sąjungos teisės (šiuo klausimu žr. 2016 m. liepos 7 d. Sprendimo *Ambisig*, C-46/15, EU:C:2016:530, 21 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 38 Taigi besąlyginėmis ir pakankamai tiksliomis direktyvos nuostatomis teisės subjektai gali remtis ne tik prieš valstybę narę ir visas jos valdžios institucijas, bet ir prieš organizacijas ir kitus subjektus (net jeigu jie reglamentuojami privatinės teisės), kurie yra pavaldūs valstybės institucijai ar jos kontroliuojami arba kuriems valstybė narė yra patikėjusi su viešaisiais interesais susijusią užduotį, todėl jie turi didesnius įgaliojimus, palyginti su tais, kuriems taikomos privačių subjektų santykius reglamentuojančios taisyklės (2020 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Blue Air – Airline Management Solutions*, C-584/18, EU:C:2020:324, 72 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 39 Kadangi valstybės narės pareiga imtis visų priemonių, būtinų direktyvoje numatytam rezultatui pasiekti, yra SESV 288 straipsnio trečioje pastraipoje ir pačioje direktyvoje nustatyta imperatyvi pareiga, kurios laikytis privalo visi ankstesniame šio sprendimo punkte nurodyti subjektai, šių subjektų tarpusavio ginčai yra ginčai, kuriuose dalyvauja šalys, privalančios taikyti atitinkamą direktyvą ir prieš kurias galima remtis besąlygiškais ir pakankamai tiksliais šios direktyvos nuostatomis. Iš to matyti, kad šiomis minėtos direktyvos nuostatomis galima remtis tokiose bylose, neatsižvelgiant į tai, ar siekiama, kad minėti subjektai laikytųsi nustatytų pareigų, ar norima remtis jų suteikiamomis teisėmis (šiuo klausimu žr. 2013 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Portgás*, C-425/12, EU:C:2013:829, 34, 35 ir 38 punktus).
- 40 Šiuo atveju, kaip matyti iš prašymų priimti prejudicinį sprendimą, pagrindinių bylų šalys yra viešosios teisės reglamentuojami juridiniai asmenys, kurie privalo laikytis Direktyvos 2014/24. Iš to išplaukia, kad šių ginčų kontekste, nors ši direktyva ir nebuvo perkelta į nacionalinę teisės sistemą per nustatytą terminą, perkančiosios organizacijos, kaip antai *SLSP Sambre & Biesme* ir Farsjeno savivaldybė, gali remtis šios direktyvos nuostatomis, jeigu jos yra besąlygiškos ir pakankamai tikslios.
- 41 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas patikslino, kad Sąjungos teisės nuostata yra, pirma, besąlygiška, kai joje nustatomas su jokia sąlyga nesiejamas įpareigojimas, kurį įgyvendinant ar kurio poveikiui atsirasti nereikia priimti jokio kito Europos Sąjungos institucijų ar valstybių narių akto, ir, antra, pakankamai aiški, kad asmuo galėtų ja remtis, o teismas – taikyti, kai joje įsipareigojimas nustatytas nedviprasmiškai (2021 m. sausio 14 d. Sprendimo *RTS infra ir Aannemingsbedrijf Norré-Behaegel*, C-387/19, EU:C:2021:13, 46 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija). Tokia situacija yra Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 3 ir 4 dalių atveju.
- 42 Kalbant, pirma, apie šių nuostatų besąlyginį pobūdį, reikia pažymėti, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 23 punkte, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į 2019 m. spalio 3 d. Sprendimą *Irgita* (C-285/18, EU:C:2019:829), siekia išsiaiškinti minėtų nuostatų taikymo apimtį, nes šalys pagrindinėse bylose nesutaria, ar minėtos nuostatos yra skirtos tik tam, kad valstybėms narėms būtų suteikta galimybė į šios direktyvos taikymo sritį neįtraukti tam tikrų viešojo pirkimų sutarčių, sudarytų tarp viešajam sektoriui priklausančių subjektų. Iš tiesų tam tikrais atvejais perkančiosios organizacijos negalėtų remtis tokiomis išimtimis, jeigu, neperkėlus šios direktyvos į nacionalinę teisę, atitinkama valstybė narė šia galimybe nepasinaudojo.
- 43 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Direktyvos 2014/24 12 straipsnyje, remiantis skirsnio, kuriame jis įtvirtintas, pavadinimu, iš esmės numatyta, kad viešojo sektoriaus subjektų sudarytos viešojo pirkimo sutartys, tenkinančios jame nurodytus kriterijus, nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį; perkančioji organizacija turi laikytis šių kriterijų, kai nori tiesiogiai sudaryti tokią viešojo pirkimo sutartį. Konkrečiai kalbant, minėto 12 straipsnio 3 ir 4 dalys susijusios, pirma, su viešojo pirkimo sutartimis, perkančiosios organizacijos sudaromomis su juridiniu asmeniu, kurį perkančioji organizacija kartu su kitomis perkančiosiomis organizacijomis kontroliuoja panašiai kaip savo tarnybas, ir, antra, su viešojo pirkimo sutartimis, sudarytomis tik tarp perkančiųjų organizacijų, siekiant užmegzti arba įgyvendinti jų bendradarbiavimą, kad būtų užtikrintas viešųjų paslaugų teikimas siekiant bendrų tikslų.

- 44 Direktyvos 2014/24 12 straipsniu buvo kodifikuota ir patikslinta Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija dėl tiesioginio sutarčių skyrimo, iš kurios matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė, kad tiesioginio sutarčių skyrimo sistema būtų susieta su šia direktyva (šiuo klausimu žr. 2019 m. gegužės 8 d. Sprendimo *Rhenus Veniro*, C-253/18, EU:C:2019:386, 27 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 45 Taigi, kaip konstatavo Teisingumo Teismas, pagal šios direktyvos 12 straipsnį nebuvo atimta valstybių narių laisvė teikti pirmenybę vienam paslaugų teikimo, darbų atlikimo ar prekių įsigijimo būdai kitų sąskaita. Iš tiesų ši laisvė reiškia pasirinkimą, atliekamą etape, ankstesniame už sutarties sudarymo etapą, kuris nepatenka į Direktyvos 2014/24 taikymo sritį (šiuo klausimu žr. 2019 m. spalio 3 d. Sprendimo *Irgita*, C-285/18, EU:C:2019:829, 44 punktą; 2020 m. vasario 6 d. Nutarties *Pia Opera Croce Verde Padova*, C-11/19, EU:C:2020:88, 41 ir 47 punktus ir 2020 m. vasario 6 d. Nutarties *Rieco*, C-89/19–C-91/19, EU:C:2020:87, 33, 39 ir 40 punktus).
- 46 Be to, Direktyvos 2014/24 5 konstatuojamoji dalis ir 31 konstatuojamosios dalies antra pastraipa atspindi Sąjungos teisės aktų leidėjo valią pripažinti valstybių narių laisvę pasirinkti paslaugų teikimo būdą, kuriuo perkančiosios organizacijos gali tenkinti savo poreikius (šiuo klausimu žr. 2019 m. spalio 3 d. Sprendimo *Irgita*, C-285/18, EU:C:2019:829, 45 punktą; 2020 m. vasario 6 d. Nutarties *Pia Opera Croce Verde Padova*, C-11/19, EU:C:2020:88, 42 ir 47 punktus ir 2020 m. vasario 6 d. Nutarties *Rieco*, C-89/19–C-91/19, EU:C:2020:87, 34, 39 ir 40 punktus).
- 47 Iš tiesų šios direktyvos 5 konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad jokia šios direktyvos nuostata neįpareigoja valstybių narių patikėti trečiosioms šalims arba suteikti įgaliojimus teikti paslaugas, kurias jos nori teikti pačios, arba organizuoti kitokias nei viešojo pirkimo sutartis, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą. Kita vertus, 31 konstatuojamosios dalies antroje pastraipoje nurodyta, kad jei vien tai, kad abi susitarimo šalys pačios yra viešosios valdžios institucijos, savaime nereiškia, kad netaikomos viešojo pirkimo sutarčių sudarymo taisyklės, šių taisyklių taikymas neturėtų riboti viešosios valdžios institucijų laisvės vykdyti joms pavestas su viešąja paslauga susijusias užduotis naudojant nuosavus išteklius, o tai apima ir galimybę bendradarbiauti su kitomis viešosios valdžios institucijomis.
- 48 Taigi Teisingumo Teismas padarė išvadą: kadangi Direktyva 2014/24 neįpareigoja valstybių narių reikalauti, kad perkančiosios organizacijos naudotų viešųjų pirkimų procedūras, ji taip pat negali jų įpareigoti sudaryti šios direktyvos 12 straipsnyje numatytų sandorių, kai tenkinamos šiame straipsnyje numatytos sąlygos (šiuo klausimu žr. 2019 m. spalio 3 d. Sprendimo *Irgita*, C-285/18, EU:C:2019:829, 46 punktą; 2020 m. vasario 6 d. Nutarties *Pia Opera Croce Verde Padova*, C-11/19, EU:C:2020:88, 43 ir 47 punktus; taip pat 2020 m. vasario 6 d. Nutarties *Rieco*, C-89/19–C-91/19, EU:C:2020:87, 35, 39 ir 40 punktus).
- 49 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad valstybės narės, be abejo, turi teisę nacionalinės teisės aktuose nustatyti viešojo sektoriaus subjektų naudojimosi viešojo pirkimo sutartimis sąlygas, pavyzdžiui, nurodytas Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 3 ir 4 dalyse. Vis dėlto tai nepaneigia fakto, kad jei pagal nacionalinę teisę perkančiosios organizacijos gali pasinaudoti viena iš šiose nuostatose numatytų šios direktyvos taikymo srities išimčių, jose numatytas sąlygas atitinkančios viešojo pirkimo sutartys gali būti skiriamos tiesiogiai, nereikalaujant, kad atitinkama valstybė narė pasinaudotų šiuo klausimu jai suteikta galimybe. Taigi minėto straipsnio nuostatos, kiek jomis perkančiosioms organizacijoms nustatomi reikalavimai (kad būtų netaikomos šioje direktyvoje nustatytos taisyklės), kurių įgyvendinimas ar poveikis nepriklauso nuo jokio teisės akto, yra besąlygiškos šio sprendimo 41 punkte nurodytos jurisprudencijos prasme.

- 50 Antra, kalbant apie pakankamai tikslų šių nuostatų pobūdį, pakanka pažymėti, kad, kaip buvo priminta šio sprendimo 44 punkte, Direktyvos 2014/24 12 straipsnis kodifikuoja ir patikslina Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją dėl tiesioginio sutarčių skyrimo, nes jame, visų pirma jo 3 ir 4 dalyse, nedviprasmiškai nustatomi reikalavimai, kurių perkančiosios organizacijos turi laikytis, kai įgyvendina tiesioginio sutarčių skyrimo sistemą, kad būtų, kaip matyti iš šios direktyvos 31 konstatuojamosios dalies, išvengta skirtumų aiškinant šią jurisprudenciją.
- 51 Taigi darytina išvada, kad minėtos direktyvos 12 straipsnio 3 ir 4 dalys yra besąlygiškos ir pakankamai tikslios, kaip to reikalaujama, kad tiesiogiai veiktų ginčų, kurie, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, kyla tarp viešosios teisės reglamentuojamų juridinių asmenų, atveju.
- 52 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą byloje C-383/21 ir į pirmąjį bei ketvirtąjį klausimus byloje C-384/21 reikia atsakyti, kad Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 3 ir 4 dalys turi būti aiškinamos taip: jos yra tiesiogiai veikiančios ginčų tarp viešosios teisės reglamentuojamų juridinių asmenų dėl tiesioginio viešojo pirkimo sutarčių skyrimo atveju, nors atitinkama valstybė narė per nustatytą terminą neperkėlė šios direktyvos į nacionalinę teisę.

Dėl antrojo klausimo bylose C-383/21 ir C-384/21

- 53 Antruoju klausimu bylose C-383/21 ir C-384/21 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 3 dalies antros pastraipos i punktas turi būti aiškinamas taip, kad siekiant nustatyti, jog perkančioji organizacija kartu su kitomis perkančiosiomis organizacijomis kontroliuoja juridinį asmenį, su kuriuo sudaroma sutartis, panašiai kaip savo tarnybas, šioje nuostatoje numatytas reikalavimas, kad perkančiajai organizacijai būtų atstovaujama kontroliuojamo juridinio asmens sprendimus priimančiuose organuose, tenkinamas vien remiantis tuo, kad kitos perkančiosios organizacijos atstovas, kuris taip pat yra pirmosios perkančiosios organizacijos valdybos narys, yra tokio kontroliuojamo juridinio asmens valdybos narys.
- 54 Remiantis Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos tekstą, bet ir į kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus. Sąjungos teisės nuostatos genezė taip pat gali atskleisti jai aiškinti svarbių aplinkybių (2022 m. birželio 9 d. Sprendimo *IMPERIAL TOBACCO BULGARIA*, C-55/21, EU:C:2022:459, 44 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 55 Pirma, reikia pažymėti, kad Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 3 dalies antros pastraipos i punkte nurodytas vienas iš kriterijų, kurių reikia įvykdyti, siekiant pagal šios direktyvos 12 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos a punktą nustatyti, kad perkančioji organizacija kartu su kitomis perkančiosiomis organizacijomis kontroliuoja atitinkamą juridinį asmenį panašiai, kaip ji kontroliuoja savo tarnybas.
- 56 Konkrečiai minėtos direktyvos 12 straipsnio 3 dalies antros pastraipos i punkte nurodyta, kad kontroliuojamo juridinio asmens sprendimų priėmimo organus sudaro visų dalyvaujančių perkančiųjų organizacijų atstovai; atskiri atstovai gali atstovauti kelioms arba visoms dalyvaujančioms perkančiosioms organizacijoms.

- 57 Taigi iš šios nuostatos formuluotės matyti, kad pagal ją reikalaujama, kad perkančioji organizacija, vykdanči bendrą juridinio asmens kontrolę, turėtų narį, veikiantį kaip šios perkančiosios organizacijos atstovas šio juridinio asmens sprendimų priėmimo organuose; toks narys prireikus gali atstovauti ir kitoms perkančiosioms organizacijoms.
- 58 Antra, tokį aiškinimą patvirtina šios nuostatos kontekstas.
- 59 Pirmiausia reikia pažymėti, kad Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 1 dalies, susijusios su atveju, kai viena perkančioji organizacija kontroliuoja juridinį asmenį, su kuriuo sudaroma viešojo pirkimo sutartis, panašiai kaip savo pačios tarnybas, antroje pastraipoje numatyta, kad šią kontrolę taip pat gali vykdyti kitas juridinis asmuo, kurį tokiu pat būdu kontroliuoja perkančioji organizacija.
- 60 Be to, šio 12 straipsnio 2 dalyje, be kita ko, nustatyta, kad jo 1 dalis taikoma ir tuo atveju, kai kontroliuojamas juridinis asmuo, kuris yra perkančioji organizacija, skiria sutartį jį kontroliuojančiai perkančiajai organizacijai arba kitam tos pačios perkančiosios organizacijos kontroliuojamam juridiniam asmeniui.
- 61 Priešingai, šios direktyvos 12 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad perkančioji organizacija, nekontroliuojanti juridinio asmens taip, kaip apibrėžta šio 12 straipsnio 1 dalyje, gali vis dėlto skirti tam juridiniam asmeniui viešąją sutartį, netaikydama šios direktyvos, kai ta perkančioji organizacija kartu su kitomis perkančiosiomis organizacijomis tą juridinį asmenį kontroliuoja. Vis dėlto reikia pabrėžti, kad, skirtingai nei minėto straipsnio 1 ir 2 dalyse, šioje nuostatoje nenumatyta, kad sąlygos, susijusios su perkančiosios organizacijos vykdoma juridinio asmens, su kuriuo sudaryta sutartis, kontrole, gali būti netiesiogiai įvykdytos.
- 62 Konkrečiai kalbant, Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 3 dalies antros pastraipos i punkte įtvirtintas atstovavimo reikalavimas reiškia, kad perkančiosios organizacijos dalyvavimas su kitomis perkančiosiomis organizacijomis bendrai kontroliuojamo juridinio asmens sprendimus priimančiuose organuose vyktų per pačios perkančiosios organizacijos atstovą. Taigi šis reikalavimas negali būti įvykdytas, jeigu tokiuose sprendimuose priimančiuose organuose narys posėdžiauja tik kaip kitos perkančiosios organizacijos atstovas.
- 63 Be to, šios direktyvos 12 straipsnio 3 dalies antros pastraipos ii punkte kaip sąlygos, kurios turi būti įvykdytos, kad būtų įrodyta, jog perkančiosios organizacijos bendrai kontroliuoja juridinį asmenį, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 12 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos a punktą, numatyta, kad šios perkančiosios organizacijos turi galėti kartu daryti lemiamą įtaką kontroliuojamo juridinio asmens strateginiams tikslams ir svarbiems sprendimams.
- 64 Taigi, atsižvelgiant į Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 3 dalies antros pastraipos ii punkte nustatytos sąlygos, susijusios su šių tikslų ir sprendimų turinio nustatymu, apimtį, šios direktyvos 12 straipsnio 3 dalies antros pastraipos i punkte nurodytą kriterijų reikia suprasti taip, kad juo siekiama nustatyti atskirą reikalavimą, susijusį su formaliomis šių perkančiųjų organizacijų dalyvavimo atitinkamo juridinio asmens sprendimų priėmimo organuose sąlygomis.
- 65 Šias išvadas patvirtina minėtos direktyvos 12 straipsnio 3 dalies antros pastraipos genezė.
- 66 Kaip matyti iš tos pačios direktyvos 31 konstatuojamosios dalies, pažymėjęs, kad kyla didelis teisinis netikrumas dėl to, kiek viešųjų pirkimų taisyklės turėtų būti taikomos tarp viešojo sektoriaus subjektų tarpusavyje sudaromoms sutartims, taigi, ir pabrėžęs būtinybę pateikti paaiškinimą šiuo klausimu, Sąjungos teisės aktų leidėjas nusprendė, kad atliekant tokį aiškinimą

reikėtų vadovautis atitinkamoje Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatytais principais – taigi neketino paneigti šios jurisprudencijos (šiuo klausimu žr. 2020 m. gegužės 28 d. Sprendimo *Informatikgesellschaft für Software-Entwicklung*, C-796/18, EU:C:2020:395, 66 punktą).

- 67 Iš minėtos jurisprudencijos matyti, kad klausimas, ar perkančioji organizacija atitinkamą juridinį asmenį kontroliuoja analogiškai kaip savo tarnybas, turi būti vertinamas atsižvelgiant į visas teisės aktų nuostatas ir reikšmingas aplinkybes. Taigi elementai, į kuriuos reikia atsižvelgti, apima ne tik faktines aplinkybes, bet ir taikytiną teisę, ypač to juridinio asmens įstatuose numatytus kontrolės mechanizmus (šiuo klausimu žr. 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Sea*, C-573/07, EU:C:2009:532, 65 ir 66 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).
- 68 Patikslindamas Teisingumo Teismo jurisprudenciją, susijusią su sąlygomis, kuriomis viešojo sektoriaus subjektų tarpusavyje sudaromoms sutartims netaikomos viešojo pirkimo sutarčių sudarymo taisyklės, Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė sustiprinti su tokia atstovavimo sąlyga susijusį reikalavimą.
- 69 Iš tikrųjų reikia pabrėžti, kad prieš priimant Direktyvą 2014/24 faktas, kad atitinkamo juridinio asmens sprendimus priimančius organus sudaro perkančiųjų organizacijų, bendrai jį kontroliuojančių, atstovai, buvo vienas iš veiksnių, į kuriuos atsižvelgiama siekiant nustatyti, kad atitinkama perkančioji organizacija gali daryti lemiamą įtaką tiek šio asmens strateginiams tikslams, tiek svarbiems sprendimams (žr. pavyzdžiui, 2008 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Coditel Brabant*, C-324/07, EU:C:2008:621, 28, 29, 33, 34 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją ir 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Sea*, C-573/07, EU:C:2009:532, 65, 66 ir 86 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).
- 70 Nurodydamas jas atskirose nuostatose, t. y. Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 3 dalies antros pastraipos i ir ii punktuose, Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė, kad perkančiųjų organizacijų, bendrai kontroliuojančių juridinį asmenį, su kuriuo pasirašyta sutartis, atstovavimo sąlygos būtų reikalavimas, kuris nepriklauso nuo reikalavimo dėl galimybės daryti tokią lemiamą įtaką.
- 71 Galiausiai aiškinimas, kad pagal šią nuostatą reikalaujama, kad tokią bendrą kontrolę vykdančios perkančiosios organizacijos dalyvavimas kontroliuojamo juridinio asmens sprendimus priimančiuose organuose būtų vykdomas per narį, veikiantį kaip pačios tokios perkančiosios organizacijos atstovas, kuris prireikus gali atstovauti ir kitoms perkančiosioms organizacijoms, yra paremtas minėtos direktyvos 12 straipsnio 3 dalies nuostatomis.
- 72 Kaip buvo nurodyta šio sprendimo 46 ir 48 punktuose, viešųjų pirkimų, atitinkančių, be kita ko, šios direktyvos 12 straipsnio 3 dalyje nurodytus kriterijus, neįtraukimas į Direktyvos 2014/24 taikymo sritį išplaukia iš to, kad, kaip matyti iš šios direktyvos 5 konstatuojamosios dalies ir 31 konstatuojamosios dalies antros pastraipos, pripažįstama valstybių narių laisvė numatyti, kad valdžios institucijos pačios gali teikti tam tikras paslaugas ir vykdyti joms pavestas viešųjų paslaugų užduotis, naudodamos savo išteklius.
- 73 Vis dėlto negalima manyti, kad perkančioji organizacija naudojasi savo ištekliais ir veikia savarankiškai, jei negali dalyvauti juridinio asmens, kuriam skiriama viešojo pirkimo sutartis, sprendimus priimančiuose organuose per atstovą, kuris veikia pačios perkančiosios organizacijos vardu, prireikus – kitų perkančiųjų organizacijų vardu, taigi jos interesai šiose sprendimus priimančiuose įstaigose gali būti išreiškiami su sąlyga, kad šie interesai yra bendri su tais, kurių kitos perkančiosios organizacijos siekia per savo atstovus tose įstaigose.

- 74 Nagrinėjama atveju – su sąlyga, kad tai patikrins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, – iš Teisingumo Teismui pateiktos informacijos matyti, kad šios direktyvos 12 straipsnio 3 dalies antros pastraipos i punkto reikalavimas (juo siekiama, kad perkančioji organizacija, bendrai kontroliuojanti juridinį asmenį, dalyvautų šio juridinio asmens sprendimus priimančiuose organuose per narį, veikiantį kaip pačios perkančiosios organizacijos atstovas, kuris prireikus gali atstovauti ir kitoms perkančiosioms organizacijoms) pagrindinės bylos aplinkybėmis neatrodo įvykdytas. Iš tikrųjų, pirma, C kategorijos nariai, kuriems priklauso *SLSP Sambre & Biesme*, neturėjo savo atstovo *Igretec* valdyboje ir, antra, nors savivaldybės tarybos narys taip pat buvo *SLSP Sambre & Biesme* valdybos narys, jis *Igretec* valdyboje atstovavo tik Farsjeno savivaldybei, kuri yra A kategorijos narė.
- 75 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą bylose C-383/21 ir C-384/21 reikia atsakyti, kad Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 3 dalies antros pastraipos i punktas turi būti aiškinamas taip: siekiant nustatyti, kad perkančioji organizacija kartu su kitomis perkančiosiomis organizacijomis kontroliuoja juridinį asmenį, su kuriuo sudaroma sutartis, panašiai kaip savo tarnybas, šioje nuostatoje numatytas reikalavimas, kad perkančiajai organizacijai būtų atstovaujama kontroliuojamo juridinio asmens sprendimus priimančiuose organuose, nėra tenkinamas vien remiantis tuo, kad kitos perkančiosios organizacijos atstovas, kuris taip pat yra pirmosios perkančiosios organizacijos valdybos narys, yra tokio kontroliuojamo juridinio asmens valdybos narys.

Dėl trečiojo klausimo bylose C-383/21 ir C-384/21

- 76 Atsižvelgiant į atsakymą, pateiktą į pirmąjį klausimą bylose C-383/21 ir C-384/21, į trečiąjį klausimą šiose bylose atsakyti nereikia.

Dėl penktojo klausimo byloje C-384/21

- 77 Penktuoju klausimu byloje C-384/21 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 4 dalį reikia aiškinti taip, kad viešojo pirkimo sutartis, pagal kurią perkančiajai organizacijai pavestos viešųjų paslaugų teikimo užduotys, kurios yra bendradarbiavimo su kitomis perkančiomis organizacijomis santykių dalis, nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį.
- 78 Pirmiausia reikėtų pažymėti, kad minėtos direktyvos 12 straipsnio 1–4 dalyse nurodyti atskiri viešųjų pirkimų taisyklių netaikymo atvejai, kuriems taikomos atskiros sąlygos.
- 79 Iš šio 12 straipsnio 4 dalies a punkto matyti, kad išimtinai dviejų ar daugiau perkančiųjų organizacijų sudaryta viešojo pirkimo sutartis nepatenka į Direktyvos 2014/24 taikymo sritį tik tada, kai ja nustatomas ar įgyvendinamas dalyvaujančių perkančiųjų organizacijų bendradarbiavimas, siekiant užtikrinti, kad viešosios paslaugos, kurias jos turi suteikti, būtų teikiamos siekiant bendrų jų tikslų. Be to, šios 4 dalies b ir c punktuose reikalaujama, kad toks bendradarbiavimas būtų įgyvendinamas vadovaujantis vien su viešuoju interesu susijusiais motyvais ir kad dalyvaujančios perkančiosios organizacijos konkurencingoje rinkoje vykdytų mažiau kaip 20 % veiklos rūšių, kurias apima bendradarbiavimas.
- 80 Iš to išplaukia, kad negali būti atsižvelgiama į tokias aplinkybes, kad kai kurias perkančiąsias organizacijas sieja vidiniai santykiai arba kad perkančiosios organizacijos, sudarančios atitinkamą viešojo pirkimo sutartį, yra susijusios su perkančiąja organizacija, kuriai pagal atitinkamą viešojo

pirkimo sutartį pavesta atlikti tam tikras užduotis, siekiant įvertinti, ar Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 4 dalis apima situaciją, kai perkančiosios organizacijos užduočių atlikimas yra kitų perkančiųjų organizacijų bendradarbiavimo santykių dalis.

- 81 Vis dėlto reikia pažymėti, kad pagal šios nuostatos formuluotę sąvokai „bendradarbiavimas“ suteikiamas lemiamas vaidmuo joje numatytoje direktyvos išimčių sistemoje. Šiuo klausimu veiksmingo bendradarbiavimo reikalavimas taip pat išplaukia iš šios direktyvos 33 konstatuojamosios dalies trečioje pastraipoje pateikto patikslinimo, kad bendradarbiavimas turi būti „grindžiamas bendradarbiavimo koncepcija“. Tokia formuluotė, iš pažiūros tautologinė, turi būti aiškinama kaip daranti nuorodą į nustatyto ar įgyvendinto bendradarbiavimo veiksmingumo reikalavimą (šiuo klausimu žr. 2020 m. birželio 4 d. Sprendimo *Remondis*, C-429/19, EU:C:2020:436, 26 ir 28 punktus).
- 82 Taigi atitinkama viešojo pirkimo sutartis turi būti vertinama kaip bendradarbiavimo tarp jos šalių (perkančiųjų organizacijų) rezultatas. Viešojo sektoriaus subjektų bendradarbiavimo plėtojimui yra būdingas bendra veikla, ko nėra vykstant viešojo pirkimo procedūrai, kuriai taikomos minėtoje direktyvoje įtvirtintos nuostatos (šiuo klausimu žr. 2020 m. birželio 4 d. Sprendimo *Remondis*, C-429/19, EU:C:2020:436, 32 punktą).
- 83 Kaip savo išvados 60 punkte pažymėjo generalinis advokatas, tam, kad būtų taikoma Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 4 dalis, nagrinėjamas bendradarbiavimas turi leisti pasiekti visoms perkančiosioms organizacijoms bendrus tikslus.
- 84 Vis dėlto tokio bendro visoms perkančiosioms organizacijoms tikslo nėra, kai viena iš perkančiųjų organizacijų, vykdydama savo užduotis pagal atitinkamą viešojo pirkimo sutartį, nesiekia tikslų, kurie būtų bendri kitoms perkančiosioms organizacijoms, o apsiriboja tik prisidėjimu prie tikslų, kurie yra bendri kitoms perkančiosioms organizacijoms, įgyvendinimo.
- 85 Tokiomis aplinkybėmis vienintelis atitinkamos viešojo pirkimo sutarties tikslas yra paslaugos įsigijimas už atlygį, todėl jai nebūtų taikoma šios direktyvos 12 straipsnio 4 dalyje numatyta išimtis (šiuo klausimu žr. 2020 m. birželio 4 d. Sprendimo *Remondis*, C-429/19, EU:C:2020:436, 36–38 punktus).
- 86 Iš Teisingumo Teismui pateiktos informacijos matyti (su sąlyga, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tai patikrins), kad pagrindinėje byloje nagrinėjamomis aplinkybėmis ši išimtis negali būti taikoma *Igretec* dalyvavimui viešojo pirkimo sutartyje, kuria siekiama įgyvendinti Farsjeno ekologinio rajono projektą. Iš tiesų, kaip savo išvados 69 ir 71 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, nors *Igretec* užduočių vykdymas yra *SLSP Sambre & Biesme* ir Farsjeno savivaldybės bendradarbiavimo dalis, siekiant padėti joms įgyvendinti bendrą Farsjeno ekologinio rajono sukūrimo projektą, išlieka žinoma, kad toks įgyvendinimas pats savaime nėra *Igretec* siekiamas tikslas.
- 87 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į penktąjį klausimą byloje C-384/21 reikia atsakyti, kad Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip: viešojo pirkimo sutartis, pagal kurią perkančiajai organizacijai pavedamos viešųjų paslaugų užduotys, kurios yra kitų perkančiųjų organizacijų bendradarbiavimo santykių dalis, patenka į šios direktyvos taikymo sritį, kai atlikdama tokias užduotis perkančioji organizacija, kuriai šios užduotys buvo patikėtos, nesiekia bendrų su kitomis perkančiosiomis organizacijomis tikslų, o tik prisideda prie tikslų, kurie yra bendri kitoms perkančiosioms organizacijoms, įgyvendinimo.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 88 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų nacionalinio teismo nagrinėjamoje byloje, išlaidų klausimą turi spręsti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB, 12 straipsnio 3 ir 4 dalys**

turi būti aiškinamos taip:

jos yra tiesiogiai veikiančios ginčų tarp viešosios teisės reglamentuojamų juridinių asmenų dėl tiesioginio viešojo pirkimo sutarčių skyrimo atveju, nors atitinkama valstybė narė per nustatytą terminą neperkėlė šios direktyvos į nacionalinę teisę.

- 2. Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 3 dalies antros pastraipos i punktas**

turi būti aiškinamas taip:

siekiant nustatyti, kad perkančioji organizacija kartu su kitomis perkančiosiomis organizacijomis kontroliuoja juridinį asmenį, su kuriuo sudaroma sutartis, panašiai kaip savo tarnybas, šioje nuostatoje numatytas reikalavimas, kad perkančiajai organizacijai būtų atstovaujama kontroliuojamo juridinio asmens sprendimus priimančiuose organuose, nėra tenkinamas vien remiantis tuo, kad kitos perkančiosios organizacijos atstovas, kuris taip pat yra pirmosios perkančiosios organizacijos valdybos narys, yra tokio kontroliuojamo juridinio asmens valdybos narys.

- 3. Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 4 dalis**

turi būti aiškinama taip:

viešojo pirkimo sutartis, pagal kurią perkančiajai organizacijai pavedamos viešųjų paslaugų užduotys, kurios yra kitų perkančiųjų organizacijų bendradarbiavimo santykių dalis, patenka į šios direktyvos taikymo sritį, kai atlikdama tokias užduotis perkančioji organizacija, kuriai šios užduotys buvo patikėtos, nesiekia bendrų su kitomis perkančiosiomis organizacijomis tikslų, o tik prisideda prie tikslų, kurie yra bendri kitoms perkančiosioms organizacijoms, įgyvendinimo.

Parašai.